

Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 65–66, 223, 280, 336, 353, 406–407, 542, 562, 589, 654, 691, 702, 707–708, 734, 737, 743, 749–750, 761–763, 788; Воспоминания студента Киевской духовной академии / сообщ. А. М. Чижевский // РС. – 1917. – № 3. – С. 403.

Літ.: *Малышевский И.* Историческая записка о состоянии Академии в минувшее пятидесятилетие // ТКДА. – 1869. – № 11. – С. 94, 120–122, 123–125; *Корольков И. Н.* Двадцатилетие журнала «Труды Киевской духовной Академии» (1860–1879) // Там само. – 1881. – № 3. – С. 365; *Филарет (Гумилевский), архиеп.* Обзор русской духовной литературы. – Кн. 1–2. 862–1863. – Изд. 3-е, испр. и доп. – СПб., 1884. – С. 493; *Чистович И. А.* История перевода Библии на русский язык. – СПб., 1899. – С. 317–318; *Модзалевский Б. Л.* Малороссийский родословник. – Т. 3. – К., 1912. – С. 336; *Титов Хв.* Стара вища освіта в Київській Україні. XVI – поч. XIX в. – К., 1924. – С. 378; *Мень А., прот.* Библиологический словарь: в 3 т. – Т. 2. – М., 2002. – С. 171–172; *Головащенко С. І.* «Українська Псалтир» М. О. Максимовича як феномен вітчизняної біблеїстики: кілька запитань до тексту // Магістеріум. – Вип. 23. Історико-філос. студії. – К., 2006. – С. 55–57; *Дениско Л. М.* Бібліотека Київської духовної академії (1819–1919). – К., 2006. – С. 82–84, 88–89, 118, 121–122; *Флоровский Г. В., прот.* Пути русского богословия. – М., 2009. – С. 445.

С. І. Головащенко

МАЛЕВАНСЬКИЙ Григорій Васильович [рос. Малеванский Григорий Васильевич] (10[22].01.1840–10.10.1919), випускник і викладач КДА – богослов, історик філософії, перекладач. Брат професора і ректора КДА єпископа *Сильвестра (Малеванського)*.

Нар. у с. Андрушівка Житомир. пов. Волин. губ. (нині – місто, адм. центр Андрушівського р-ну Житомир. обл.) у сім'ї священника. Початкову освіту здобув у Клинецькому парафіяльному (с. Клинець Житомир. пов., нині – Овруцького р-ну Житомир. обл.) та Дерманському повітовому (с. Дермань Дубенського пов. Волин. губ., нині – територія сіл Дермань Перша і Дермань Друга Здолбунівського р-ну Рівнен. обл.) духовних уч-щах. У 1855–61 навчався у КДС, після закінчення якої одружився і прийняв свящ. сан (19.11.1861). У 1861–65 обіймав парафію у рідному селі.

Овдовівши, у 1865 вступив до КДА, яку закінчив у 1869 зі ступ. магістра богослов'я

(ухвалу академ. Конференції від 18.08.1869 затверджено Св. Синодом 05.08.1870). Випускний твір М. «Догматическая система Оригена», що здобув високу оцінку рецензентів – доц. архімандрита *Августина (Гуляницького)*, проф. К. І. *Скворцова* та ректора архімандрита *Філарета (Філаретова)*, було опубліковано в ж-лі «Труды Киевской духовной академии» за 1870.

01.09.1869 призначений в. о. доцента кафебри осн. богослов'я КДА. Після отримання магістерського диплома переведений на посаду доцента (з 20.08.1870). Поряд із безпосереднім предметом (осн. богослов'я у складі психології релігії, метафізики релігії та історії релігії) певний час викладав порівняльне богослов'я (01.01–15.06.1871). З 29.09.1873 служив також законовчителем Київ. ін-ту шляхетних дівчат і настоятелем інститутської церкви в ім'я священномучениці цариці Олександри. Був дійсним членом Істор. тов-ва Нестора Літописця при Ун-ті Св. Володимира (з грудня 1873).

Маючи намір узяти шлюб удруге, звільнився з посад в ін-ті (у вересні 1877) та КДА (15.10.1877), зняв сан священника і вийшов із духовного звання. Одружився із Марією Іванівною Івановою, донькою офіцера, з якою згодом виховав двох синів – Віктора (1881–1923; був військ. лікарем) та Леоніда (1884–1906). Маючи священницькі відзнаки, 25.08.1878 отримав дозвіл вступити на держ. службу, не очікуючи завершення 10-річного терміну після складання сану. Витримавши на історико-філол. ф-ті Ун-ту Св. Володимира іспит на звання гімназичного вчителя грец. мови, з 16.02.1879 обійняв відповідну посаду в Глухівській chol. прогімназії, де поряд із грецькою викладав латину та був класним наставником.

З 14.12.1883 – в. о. екстраорд. професора філософії Історико-філол. ін-ту кн. Безбородка в Ніжині. Викладання курсів логіки, психології та історії філософії (давньої і новочасної) поєднував із адм. роботою: був членом Правління (07.06.1889–07.06.1891;

20.12.1895–18.10.1897) та інспектором (з 17.03.1899). Мав відзнаки за бездоганну службу, у т. ч. ордени Св. Станіслава 3-го (1890) та 2-го (1900) ступ., Св. Анни 3-го ступ. (1895). Згідно із наказом по цивільному відомству від 09.07.1905 вийшов у відставку за вислугою років.

Помер у Ніжині на 80-му році життя.

М. відомий як автор низки богослов. та історико-філос. праць, а також перекладів, надрукованих у ж-лах «Труды Киевской духовной академии», «Православное обозрение», «Вера и разум» і окремими виданнями. М. належить досвід цілісної реконструкції догматичного вчення християн. теолога і філософа Оригена (бл. 185 – бл. 254), а також помітний внесок у розвиток правосл. антропології та обґрунтування теїстичних засад духовно-академ. богословсько-філос. дискурсу. Знавець класичних і нових мов, М. залишив вагомий перекладацький доробок як автор коментованих російськомовних перекладів творів Платона і Плотіна (здійснений ним перший у Росії переклад 5-ї та частково 6-ї частин Плотінових «Енеад» досі перебуває у наук. обігу). Своїми перекладами з франц. мови та численними критико-бібліогр. статтями і рецензіями на праці сучасних йому нім., англ., франц. богословів (понад 50) суттєво сприяв ознайомленню широкого загалу із новітніми тенденціями та ідеями в зах. богослов. та філос. л-рі.

Осн. тв.: Человек в ряду существ природы как образ Божий // ТКДА. – 1867. – № 7. – С. 36–87; № 9. – С. 297–460; Догматическая система Оригена // Там само. – 1870. – № 1. – С. 76–148; № 2. – С. 294–401; № 3. – С. 513–610; № 4. – С. 3–107; № 5. – С. 245–323; № 6. – С. 495–567; № 7. – С. 3–82; Критико-библиографические заметки // Там само. – 1871. – № 6. – С. 687–706; № 7. – С. 180–224; № 8. – С. 431–444; № 11. – С. 275–326; 1872. – № 2. – С. 358–400; № 4. – С. 154–192; № 5. – С. 343–392; О духовной природе человека – против материализма и дарвинизма // ПО. – 1873. – № 4. – С. 537–568; Вера в Бога как всеблагого миропромыслителя и верховного мироправителя (опыт теодицеи в виду новейших антиатеистических направлений философской и богословской мысли) // ТКДА. – 1874. – № 2. – С. 111–136; № 4. – С. 1–47; № 7. – С. 1–71; № 9. – С. 429–490; О происхождении и первоначальной форме политеизма // Там само. – 1876. – № 9. – С. 500–556;

№ 11. – С. 297–356; 1877. – № 1. – С. 2–75; Музыкальная и астрономическая система Платона в связи с другими системами древности // Там само. – 1883. – № 2. – С. 278–313; Нравственные принципы и характеры древних греческих философов. – К., 1897. – [2], 96 с.; Памяти Николая Ефремовича Скворцова, второго директора Историко-филологического института в г. Нежине : Страница из внутренней истории русской школы. – Нежин, 1902. – 145 с.

Пер.: Жанэ П. Конечные причины, или целесообразный порядок вещей в природе и его причина / пер. с франц. [свящ. Григория Малеванского] под ред. Д. В. Поспехова. – К., 1878. – [2], 532 с.; Платон. Апология Сократа / пер. с греч. Г. М[алеванского]. С присоединением объяснения, словаря, краткой биографии Платона и нескольких слов об «Апологии» и ее содержания. – К., 1880. – [2], XX, 104, II с.; Диалоги Платона «Тимей» (или О природе вещей) и «Критий» / пер. с греч. с прим. и введ. Г. В. Малеванского. – К., 1883. – [4], 238, 36, 28, [1] с.; Фонсегрив Ж.-Л. Опыт о свободе воли. Ч. 1. Историческая / пер. с франц. яз. под ред. Г. В. Малеванского. – К., 1899. – [4], 455 с.; 2-е изд. – М., 2011. – 464 с.; «Золотые стихи пифагорейцев» с комментарием Гиерокла-философа / пер. с греч. яз. под ред. Г. В. Малеванского // ВиР. – 1897. – № 16. – С. 130–158; № 17. – С. 177–206; № 18. – С. 229–254; № 20. – С. 335–360; № 23. – С. 479–490; Избр. трактаты Плотина / пер. с греч. под ред. проф. Г. В. Малеванского // Там само. – 1898. – № 8. – С. 320–326; № 9. – С. 344–374; № 11. – С. 450–466; № 13. – С. 28–42; № 14. – С. 63–84; № 17. – С. 175–198; № 19. – С. 282–298; 1899. – № 2. – С. 51–78; № 6. – С. 147–164; № 11. – С. 353–370; № 12. – С. 389–414; № 13. – С. 25–36; № 14. – С. 65–78; № 15. – С. 116–124; 1900. – № 18. – С. 265–274; № 19. – С. 303–312; № 20. – С. 335–348; № 22. – С. 394–422; [Те саме] : Плотин. Избр. трактаты : в 2 т. / пер. с древнегреч. под ред. Г. В. Малеванского. – М., 1994. – Т. 1. – 127, [1] с.; Т. 2. – 142, [1] с.; [Те саме у кн.] : Плотин. Сочинения : Плотин в русских переводах. – СПб., 1995. – С. 50–293.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. XXIII. – №№ 263, 283, 293, 352, 914–929; Ф. 160. – №№ 352, 353, 1697, 1869; Ф. 162. – №№ 267, 268, 795; Ф. 175. – №№ 59/17, 1713; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 914, 923, 985, 1029.

Опубл. дж.: Отчет о состоянии Киевской духовной академии за 1870–1871 учебный год // ТКДА. – 1871. – № 10. – С. 7; Приказ министра народного просвещения // ЖМНП. – 1884. – Ч. ССXXXII. – С. 23; Отчет о состоянии Историко-филологического института кн. Безбородко за 1904–1905 учебный год. – Нежин, 1905. – С. 3, 6.

Літ.: Историко-филологический институт кн. Безбородко в Нежине 1875–1900. Преподаватели и воспитанники. – Нежин, 1900. – С. 46–47; Пустарнаков В. Ф. Университетская философия в России. Идеи. Персоналии. Основные центры. – СПб., 2003. – С. 478–479; Печеранський І. П. Православно-антропологічні аспекти релігійно-філософських поглядів Григорія Малеванського // Мультиверсум. – К., 2010. – Вип. 3 (91). – С. 127–134.

М. Л. Ткачук